

I. Winstbelasting is slechts dan bedrijfslast, indien en voorzover de winstbelasting, geheven naar aanleiding van een uitdeeling uit de overgangsreserve, niet of niet geheel ten laste van de overgangsreserve kan worden gebracht.

II. Het is principiëel het meest juist de winstbelasting als last te aanvaarden in het boekjaar waarin de uitdeeling plaats vindt.

III. De grootte van de bedrijfslast wordt o.m. beïnvloed door de artt. 4, 8 en 9bis D.T.B. 1917, en art. 41 lid 3 W.B. 1940.

INKOOP VAN EIGEN AANDEELEN EN WINSTBELASTING

door C. J. B. Otte

De gevolgen op fiscaal gebied van de inkoop van eigen aandelen door een naamloze vennootschap hebben reeds aanleiding gegeven tot veel meningsuitingen in onze vakliteratuur.

Ik meen reden te hebben daar nog iets aan toe te voegen.

Wanneer het onderwerp inkoop van eigen aandelen ter sprake komt, moeten we al direct twee gevallen nadrukkelijk onderscheiden.

Er bestaan nl. twee mogelijkheden:

- 1e. de N.V. koopt haar eigen aandelen in ter belegging en stoot ze weer af als haar dit voordelig is of als ze voor haar bedrijf weer middelen moet vrij maken;
- 2e. de N.V. doet deze aankoop met de bedoeling de aandelen, hetzij door een uitdrukkelijk besluit, hetzij stilzwijgend aan de omloop te onttrekken, dus in te trekken.

Het eerste geval zal met betrekking tot de winstbelasting tot niet veel moeilijkheden aanleiding geven. De ingekochte aandelen zijn te beschouwen als effecten en worden als deze behandeld. Een waardeeringsgrondslag volgens goed koopmansgebruik zal moeten worden gekozen, wat meestal zal neerkomen op aankoopkoers, beurskoers of intrinsieke waarde. Een voor- of nadeelig koersverschil bij verkoop of balansopmaking blijken, zal als winst of verlies moeten worden beschouwd.

De voordeelen uit dit bezit voortvloeiende (dividend en koersverschil) vallen echter niet onder de aftrekpost van artikel 7, tweede lid, daar het hier niet betreft voordeel uit deelgerechtigheid in een andere vennootschap, zooals dit artikel voor de toepasselijkheid der aftrek eischt.

Ik merk dit alles slechts volledigheidshalve op, daar hierover weinig verschil van meening bestaat. Alleen uit een artikel van *P. G. E. Splint* in het Weekblad der Belastingen no 3604 blijkt een afwijkende meening ten aanzien van de belastbaarheid van vóór- of nadeelige koersverschillen uit het bezit van eigen aandelen ter belegging voortvloeiende, doch diens meening wordt, wat dit punt betreft, slechts terloops gemotiveerd en de redactie merkt op dat de belastingadministratie zich met de strekking van het artikel wel moeilijk zal kunnen vereenigen.

Opgemerkt worde nog, dat dividenden van eigen aandelen weliswaar niet voor aftrek volgens artikel 7 tweede lid in aanmerking komen, maar dat ze anderzijds ook niet mogen worden meegerekend in de uitdeelingen, welke de N.V. aan haar aandeelhouders doet.

We komen nu tot het tweede geval: aankoop van eigen aandelen ge-

volgd door uitdrukkelijke of stilzwijgende intrekking. Dit geval geeft meer aanleiding tot moeilijkheden.

Allereerst moet uitgemaakt worden of de intrekking inderdaad kan worden aangenomen. Dat de N.V. toch een besluit neemt om de ingekochte aandelen in te trekken, komt betrekkelijk weinig voor. Meestal zal er sprake zijn van stilzwijgende intrekking en de omstandigheden zullen dan moeten uitmaken of we hier te maken hebben met het eerste of het tweede geval. Hier zullen de betrokken N.V. en de fiscus tot overeenstemming moeten komen, dan wel zal de Raad van Beroep een uitspraak moeten doen.

Nemen we aan, dat de beslissing valt ten gunste van intrekking, dan kan de aankoop geschied zijn beneden pari, tegen pari of daarboven.

De aankoop kan de winst der N.V. onder de werking der winstbelasting niet beïnvloeden.

Art 5 bepaalt toch, dat het verschil in vermogen aan het eind en aan het begin van het jaar wordt vermeerderd met de *geldswaarde* van hetgeen in den loop van het jaar als terugbetaling van kapitaal aan het vermogen is onttrokken.

Eenerzijds is het eindvermogen verminderd, doordat in den loop van het jaar kasmiddelen de N.V. verlaten, anderzijds wordt hetzelfde bedrag weer bijgeteld. De uitkomst van dit rekensommetje is dus nihil en de winst blijft onbeïnvloed.

Tot belastingheffing kan de transactie slechts dan aanleiding geven, indien door de opgetreden vermogensvermindering de overgangsreserve zou worden aangetast, hetgeen zou kunnen voorkomen als de aandelen boven pari zijn ingekocht.

Art 41, tweede lid schrijft immers voor uitdeelingen in den zin der wet op de D.T.B. welke ten laste van de overgangsreserve worden gedaan, bij de belastbare som te tellen. Hetgeen op de aandelen boven pari wordt terugbetaald, is zonder twijfel een uitdeeling en wanneer dit dus ten laste van de overgangsreserve geschiedt, moet hierover winstbelasting worden betaald.

Volgens de wet op de D.T.B. was de terugbetaling van het aandelenkapitaal zelf ook belastbaar, maar als dit geschiedt beneden of hoogstens tegen pari, zal de overgangsreserve daardoor niet worden aangetast.

Rest nog te bezien welke invloed de inkoop van eigen aandelen gevolgd door intrekking heeft op de overgangsreserve.

Hiervoor krijgen we te maken met aankopen, welke geschiedt zijn vóór het overgangstijdstip. Indien de aankoop is geschied boven pari of tenminste tegen de nominale waarde, is er ook hier weer geen aanleiding tot moeilijkheden. Het gestorte kapitaal is in dat geval verminderd met de nominale waarde van de ingekochte aandelen en hetgeen boven pari is betaald is, is als een uitdeeling belast of moet beschouwd worden als een winstuitdeeling nog niet door winst gedekt.

Hoe is echter de situatie als de inkoop is geschied beneden pari? Beschouwen we, om tot een juist inzicht te komen, hiertoe eerst nog eens wat er gebeurt bij inkoop van eigen aandelen *na* het overgangstijdstip. Het vermogen vermindert met het bedrag, dat aan de houders dier aandelen is betaald, doch het gestorte kapitaal vermindert met de nominale waarde der ingekochte aandelen.

Hierdoor ontstaat een administratief voordeel, wat op een reserve-rekening dient te worden geboekt.

Collega *L. Stil* noemt in zijn artikel in het Mei-nummer 1941 van dit blad deze reserve: amortisatie-reserve.

Hij rekent deze reserve te behooren tot het gestorte kapitaal en berekent dit laatste dus door de nominale waarde van de nog in omloop zijnde aandeelen te vermeerderen met eventueel nog niet verbruikt zijnd agio en de bovengenoemde amortisatiereserve.

Voor de winstbepaling is het van geen belang of we de amortisatie-reserve al dan niet bij het gestorte kapitaal tellen. We rekenen bij de opstelling van artikel 5 niet met het gestorte kapitaal, maar alleen met het verschil in vermogen vermeerderd met de geldswaarde van de onttrekking door kapitaalsterugbetaling.

Voor de bepaling van het aantal opcenten is het echter wel van belang of we de amortisatiereserve tot het gestorte kapitaal rekenen.

Wat collega *Stil* hier wil is mij niet duidelijk geworden. Op blz 185 toch zegt hij

„het gestorte kapitaal wijzigt slechts met het werkelijk terugbe-
„taalde bedrag”

maar op blz. 182 had hij in dit verband opgemerkt:

„Als correctie op het gestorte kapitaal komt dan slechts de nor-
„minale waarde in beschouwing”.

Naar mijn meening mag de amortisatiereserve echter niet tot het gestorte kapitaal gerekend worden. Immers dit bedrag is op de in omloop zijnde aandeelen niet gestort en wanneer we het gestorte kapitaal berekenen kunnen we toch alleen rekening houden met de aandeelen, welke nog bij derden in omloop zijn. Dit bedrag te vermeerderen met een gedeelte van hetgeen gestort is op aandeelen, die vroeger in omloop waren lijkt mij onlogisch en daarom onjuist.

Moeten we dus het gestorte kapitaal berekenen in verband met artikel 2, tweede lid van het Opcentenbesluit, dan mag m.i. de amortisatie-reserve zeker niet worden meegeteld.

Doch keeren we terug tot de berekening van de overgangsreserve. Indien vóór het overgangstijdstip aandeelen beneden pari zijn ingekocht, dan is ook toen een amortisatie reserve gevormd. Moet nu deze reserve bij de overgangsreserve worden gerekend? Op het eerste gezicht zou men zeggen, dat lijkt niet waarschijnlijk. Immers als na het overgangstijdstip het voordeel verkregen door inkoop beneden pari geen winst is, dan is het dit ook niet vóór dit tijdstip. Is er geen winst, dan ook geen belasting.

Ook collega *Stil* schijnt deze meening toegedaan. Hij toch schrijft op blz. 185 van zijn reeds genoemd artikel:

„Bij inkoop beneden pari ontstaat voor het minder dan de no-
„minale waarde betaalde een amortisatiereserve, die fiscaal op ge-
„lijke wijze moet worden behandeld als de agio-reserve, namelijk
„als deel van het gestorte kapitaal.

„Deze opvatting sluit ook geheel aan met het gehuldigde in de
„wet D.T.B. ten opzichte van gestort kapitaal.

„Hebben aankopen van eigen aandeelen plaats gevonden vóór
„het overgangstijdstip, dan dient bij de vaststelling van gestort
„kapitaal en overgangsreserve met deze transacties eveneens reke-
„ning te worden gehouden”.

Ik mis hierbij tot mijn spijt aanhaling van beslissingen waaruit blijkt, dat in de wet D.T.B. inderdaad een begrip van gestort kapitaal werd

gehuldigd, waarin plaats was voor de besproken amortisatiereserve. En zelf heb ik dergelijke beslissingen niet kunnen vinden.

Ik kan het hierboven weergegeven standpunt dan ook niet deelen.

Artikel 40 tweede lid van het Besluit op de Winstbelasting omschrijft, dat de overgangsreserve wordt bepaald door het zuiver vermogen op het overgangstijdstip te verminderen met het gestorte kapitaal, behoudens enkele correcties, die voor ons doel thans van geen belang zijn. Welnu de amortisatiereserve is, zooals ik hierboven verdedigde, geen gestort kapitaal en dus behoort het voordeel door inkoop van eigen aandelen beneden pari, ontstaan vóór het overgangstijdstip, in zijn geheel tot de overgangsreserve.

Ongetwijfeld zit hierin een inconsequentie.

Maar de oorzaak is te zoeken in de oude wet op de D.T.B. Naar mijn meening is het buiten iedere twijfel, dat onder de werking van die wet voordeelen door een dergelijke inkoop ontstaan, waren ze uitgedeeld geworden, belast geworden zouden zijn.

Welnu bij het in werking treden der winstbelasting had de fiscus dus reeds een claim op die voordeelen. En komen ze nu nadien nog tot uitdeeling, doordat de overgangsreserve wordt aangetast, dan worden ze evenzeer belast.

Indien hier sprake is van een onjuistheid, dan ligt die in de wet op de D.T.B., waarvan we nu nog de consequenties te dragen hebben.

We moeten echter nog een andere zijde van de zaak bezien. Artikel 40 vierde lid leert, dat we het gestorte kapitaal, alvorens dit van het zuiver vermogen af te trekken, moeten vermeerderen met het bedrag, hetwelk tot dekking van een geleden verlies op de aandelen is afgeschreven.

Weliswaar is hier niets op de aandelen afgeschreven, maar door afschrijving ontstaat voor de N.V. ook een administratief voordeel, hetwelk men met het voordeel ontstaan door inkoop beneden pari gelijk zou kunnen stellen.

Een beslissing, welke tot verdediging van deze meening zou kunnen worden aangevoerd, is Beslissing no. 6991.

Hierin is sprake van een N.V. welke een aandeelekapitaal had uitstaan van circa f 500.000.— en daartegenover een verlies had van ongeveer een gelijk bedrag.

Teneinde nu deze zaak te saneeren, schold een der crediteuren een schuld van f 200.000.— kwijt, terwijl de gezamenlijke aandeelhouders een bedrag van f 300.000.— aan aandelen om niet aan de N.V. ter beschikking stelden. Inderdaad stelde de Hooge Raad deze laatste transactie gelijk met een afschrijving op aandelen.

Hier is echter sprake van een actie van de gezamenlijke aandeelhouders met de uitgesproken bedoeling een tot uitdrukking gebracht verlies te dekken. Inderdaad maakt het in wezen geen verschil of men $\frac{3}{5}$ van zijn aandelen aan de N.V. teruggeeft ter vernietiging of dat op alle aandelen 60 % wordt afgeschreven.

Anders echter bij een gewone inkoop van aandelen.

Hier is sprake van een verkoop door één of enkele aandeelhouders van een willekeurig aantal aandelen. De bedoeling om een verlies te dekken zit in het geheel niet voor. Men weet misschien niet eens, dat men de aandelen aan de eigen N.V. verkoopt (denk aan verkoop op de beurs) en het is in het geheel niet zeker, dat er bij de N.V. een verlies is, wat met de ontstane amortisatiereserve moet worden gedekt. Het geval kan zich heel goed voordoen, dat de aandelen alleen onder pari kunnen

worden verhandeld, omdat de rentabiliteit niet voldoende is. De intrinsieke waarde kan daarom nog wel met de nominale waarde der aandelen overeenstemmen.

Ik meen dan ook, dat ook een beroep op B. 6991 geen baat kan brengen en handhaaf de hiervoor verdedigde meening, dat de amortisatie-reserve, die op het overgangstijdstip bestaat, in de overgangsreserve moet worden begrepen.

REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFT-LITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

Redactie: L. A. Bakker
Drs G. L. Groeneveld
Drs H. Haverkamp
Dra H. Muller-Van der Wielen

A. ACCOUNTANCY

II. HET ACCOUNTANTSBEROEP

De functie van den Rijksaccountant

Westra, W. — In aansluiting op de artikelen van den Heer Nye over dit onderwerp, geeft schr. een nadere uiteenzetting van de functie van den accountant in het algemeen en den rijksaccountant in het bijzonder.

A II 1

Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde Juli 1941

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMEENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

I. ALGEMEEN

Economie en bedrijfshuishoudkunde

Valk, dr. W. — Schr. zet kort uiteen, wat naar zijn opvatting het wezen van de conjunctuur is en gaat dan na, hoe de algemeene instelling van den zakenman t.o.v. de conjunctuur moet zijn en hoe hij zich het beste aan het conjunctuurverloop kan aanpassen. De marktvragestukken worden het sterkst door de conjunctuur beïnvloed, minder sterk die van de interne organisatie.

B a I

Maandblad voor Sociaal-Economische Wetenschappen Febr. 1942

IV. LEER VAN DEN KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

De omzetsnelheid in den detailhandel

Muiswinkel, Dr. F. L. van — Bij het calculeeren van kostenopslagen dient men zich te baseeren op de omzetsnelheid van elk artikel afzonderlijk, aldus schr. Hoe hooger de omzetsnelheid, hoe geringer de interestfactor in verhouding tot den omzet, hoe lager het aandeel in de opslagkosten en des te geringer het risico van prijsverandering, bederf, mode, enz. Deze omzetsnelheid kan op verschillende wijze berekend worden. Schr. vermeldt drie methoden. Daarna bespreekt schr. de in de praktijk gebruikte methode om voor verschillende soorten artikelen één gezamenlijke omzetsnelheid te berekenen. Het karakter van de omzetsnelheid van een groep artikelen vertoont echter geheel andere trekken, dan dat van één artikel. Bij elke groep artikelen is de samenstelling van den gemiddelden voorraad meestal geheel anders dan die van den gemiddelden omzet. Er ontstaat dan een omzetsnelheid voor de groep, die praktisch geen beteekenis heeft, daar de omzetsnelheden van de afzonderlijke producten dezer groep te zeer van elkaar afwijken. De omzetsnelheid van een groep artikelen moge van beteekenis zijn voor de beoordeeling van het vermogen, dat in den voorraad is vast-